

Guideline Practice of Thai Traditional Medicine Treatment for Prevention and Reducing Risk from COVID-19 Transmission

Jakkarin Wattanakittikul, Kodchakorn Somchat, Tiyyapat Meechai, Viewwadee Boonleang, Darunee Rattanawongsamathakul, Manmas Vannabhum, Supakij Suwannatrai, Pravit Akarasereenont

Center of Applied Thai Traditional Medicine (CATTM), Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University, Bangkok, Thailand.

Siriraj Medical Bulletin 2022;15(2): 93-99

Abstract

The coronavirus disease (COVID-19) has spread in Thailand, causing social, economic, and healthcare disruption at a large scale. The viral spread of coronavirus 2019 has influenced the government to reinforce an Emergency Decree on Public Administration in Emergency Situations, social distancing, restrictions on business sector and health care institutions. This affects those who need medical and surgical care. Ayurved Clinic Applied Thai Traditional Medicine, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University is aware of the importance of reaching out to the patients during the pandemic. Therefore, a guideline of Thai traditional medicine treatment, designed for medical providers and patients is crucial for prevention and screening COVID-19 transmission. The guideline is composed of dividing workspace, initial screening for risk assessment, personnel protection, telemedicine, and procedure safety. It was later shown that both personnel staff and patients provided a high satisfaction score with the service. Additionally, during the service opening, there were no reports of COVID-19 cases in Ayurved Clinic Applied Thai Traditional Medicine. This guideline is recommended for preventing and reducing the risk of COVID-19 spread, and for setting a proper practice for healthcare personnel. It can also be adapted to best suit other situations or venues if needed.

Keywords: Thai traditional medicine; massage; herbal medicine; telemedicine; infection

Correspondence to: Kodchakorn Somchat

Email: kodchakorn.som@mahidol.edu

Received: 27 April 2021

Revised: 21 June 2021

Accepted: 22 June 2021

<http://dx.doi.org/10.33192/smb.v15i2.249949>

แนวทางการปฏิบัติงานตรวจรักษาด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย เพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

จักริน วัฒนกิตติกุล, กชกร โสมชาติ, ฐิยาภัทร์ มีชัย, วิวดี บุญเลี้ยง, ดร.ณิ รัตนวงศาเมธากุล, แม้นมาศ วรรณภูมิ, ศุภกิจ สุวรรณไตรย์, ประวิทย์ อัครเสริณนท์

สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบในหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ และสังคม ด้วยการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสทำให้เกิดมาตรการของภาครัฐตั้งแต่การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน การเว้นระยะห่าง การควบคุมสถานประกอบการบางประเภท และสถานพยาบาลบางแห่ง ทำให้ผู้มารับบริการยากที่จะเข้าถึงระบบการรักษาพยาบาล คลินิกอายุรเวช แพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลของผู้ป่วย จึงมีมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยจัดทำแนวทางปฏิบัติของบุคลากรที่ให้การตรวจรักษาที่ชัดเจน รวมทั้งการประเมินและคัดกรองความเสี่ยงของผู้ป่วยก่อนการให้บริการ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด จึงเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บริการด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย ได้แก่ การแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงาน เพิ่มการคัดกรองและการประเมินความเสี่ยง การสวมใส่เครื่องป้องกันร่างกายของบุคลากร การตรวจรักษาผ่านระบบ Telemedicine และการรักษาด้วยหัตถการภายใต้มาตรการป้องกันการติดเชื้อ ซึ่งพบว่าทั้งบุคลากรและผู้รับบริการเกิดความเชื่อมั่นและมีความพึงพอใจในการรับบริการ นอกจากนี้ไม่มีการรายงานผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงที่เปิดให้บริการในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรง แนวทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันและลดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดนี้ทำให้บุคลากรปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ ให้เข้ากับบริบทหรือสถานที่ของหน่วยงานนั้น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: การแพทย์แผนไทย; นวด; ยาสมุนไพร; โทรวะกรรม; การติดเชื้อ

บทนำ

โรคไวรัสโคโรนา 2019 มีการแพร่ระบาดไปทั่วโลกอย่างรวดเร็วมาตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2562 โดยสถานการณ์ในประเทศไทยเริ่มมีการระบาดอย่างรุนแรงในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ.2563 ส่งผลให้มีการประกาศดำเนินการมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อ โดยรวมไปถึงการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน¹ ซึ่งเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนได้ในรูปแบบละอองฝอยขนาดใหญ่ และการสัมผัสกับพื้นผิวที่มีการปนเปื้อนเชื้อ ดังนั้นแนวทางในการป้องกันสำหรับประชาชนทั่วไป คือ ออกจากบ้านเมื่อจำเป็น เว้นระยะห่าง (social distancing) สวมใส่หน้ากากอนามัย ล้างทำความสะอาดมือบ่อย ๆ ด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์ และทำความสะอาดอุปกรณ์รอบตัวที่มีผู้ใช้งานร่วมกันในที่สาธารณะ ถ้าหากเดินทางกลับมาจากต่างประเทศหรือพื้นที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ต้องกักตัวเองอย่างน้อย 14 วัน สำหรับบุคลากรทางการแพทย์มีแนวทางการ

ป้องกันสำหรับบุคลากรที่มีการทำหัตถการ คือ ใช้อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อจำนวน 4 ชิ้น ตลอดเวลา (PPE : personal protective equipment) ได้แก่ หน้ากากอนามัยทางการแพทย์ (surgical mask) กระบังกันใบหน้า (face shield) ถุงมือ หมวกคลุมผม และเสื้อคลุม ซึ่งทุกหน่วยงานควรให้ความร่วมมือในการป้องกัน²

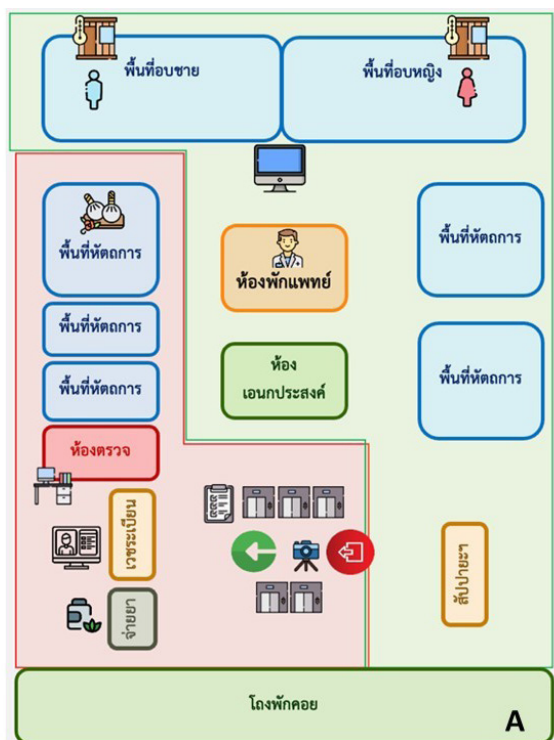
จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คลินิกอายุรเวช แพทย์แผนไทยประยุกต์ โรงพยาบาลศิริราช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีการให้บริการผู้ป่วยทั่วไปด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย ได้แก่ การตรวจรักษาด้วยยาสมุนไพร และรักษาด้วยหัตถการ เช่น การนวดไทยแบบราชสำนัก การประคบสมุนไพร การแพทย์แผนไทยให้การรักษากลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการเกี่ยวกับโรคกล้ามเนื้อ เส้นเอ็นและกระดูก ถึงแม้บุคลากรที่ให้บริการไม่ได้มีการตรวจรักษาผู้ป่วยที่มีโอกาสติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยตรง แต่การซักประวัติและตรวจร่างกายต้องมีการสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาด้วยการนวดไทยแบบราชสำนักและการประคบ

สมุนไพรใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ดังนั้นคลินิกอายุรเวท แพทย์แผนไทยประยุกต์ จึงมีมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นแนวทางปฏิบัติของบุคลากรที่ให้การตรวจรักษาที่ชัดเจน รวมทั้งการประเมินและคัดกรองความเสี่ยงของผู้ป่วยก่อนการให้บริการ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด และให้สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ

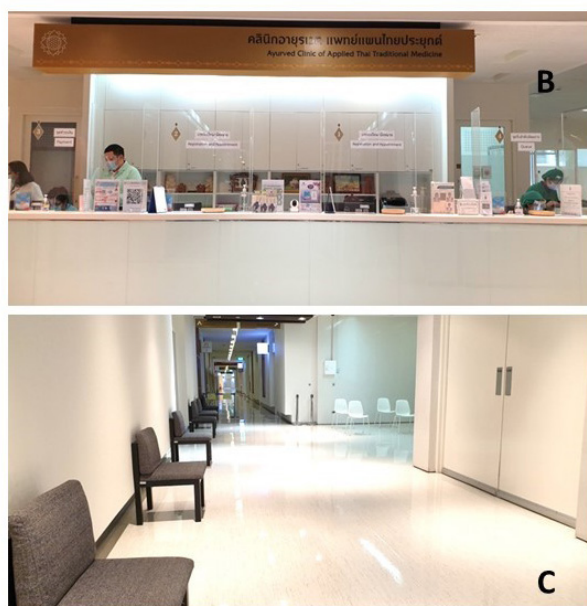
แนวทางการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงนี้ คลินิกอายุรเวท แพทย์แผนไทยประยุกต์ ได้เริ่มใช้จริงตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2563 โดยเปิดการให้บริการรักษาด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทยและมีการคัดกรองผู้มารับบริการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทางคลินิกได้ดำเนินการตามนโยบายของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลอย่างเคร่งครัด และยังคงดำเนินการความปลอดภัยนี้มาจนถึงปัจจุบัน และไม่พบรายงานการติดเชื้อทั้งของบุคลากรและผู้รับบริการ ดังนั้นแนวทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันและลดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรแพทย์แผนไทยเข้าใจในการป้องกันการติดเชื้อเมื่อมีการปฏิบัติงานด้านการแพทย์แผนไทยและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทหรือสถานที่ของหน่วยงานนั้น ๆ ต่อไป

แนวปฏิบัติเพื่อให้บริการด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย

1. การแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานของคลินิกอายุรเวท แพทย์แผนไทยประยุกต์

ในสถานการณ์ปกติคลินิกอายุรเวทฯ เปิดให้บริการรักษา และการสร้างเสริมสุขภาพ โดยใช้พื้นที่ทั้งหมดของคลินิก ผู้รับบริการ รวมถึงบุคลากรสามารถใช้พื้นที่ได้ไม่จำกัด และเข้าออกพื้นที่ได้ทั้งหมด แต่เมื่อมีการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คลินิกได้ปรับเปลี่ยนการดำเนินงาน (ภาพที่ 1A) คือ พื้นที่งานบริการ เป็นพื้นที่ใช้สำหรับรองรับผู้ป่วยและญาติ ที่มารับบริการในแต่ละวัน และแพทย์แผนไทยประยุกต์ผู้ปฏิบัติงานประจำวัน มีการจัดแบ่งพื้นที่นั่งพักคอยให้เว้นระยะห่าง (social distancing) โดยผู้รับบริการเมื่อเข้าพื้นที่ต้องปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนด คือ ใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา และเว้นระยะห่าง ซึ่งจะมีการคัดกรอง ประเมินความเสี่ยง และคอยแนะนำมาตรการต่าง ๆ ให้กับผู้มารับบริการทุกราย คลินิกได้จัดพื้นที่งานบริการให้เกิดความปลอดภัยต่อการแพร่กระจายเชื้อทุกมิติ ได้แก่ จุดคัดกรองมีการสแกน application ไทยชนะ หรือ application Scan&GO มีการติดตั้งแผ่นกั้นใสบริเวณเคาน์เตอร์ที่ผู้รับบริการมาติดต่อ (ภาพที่ 1B) จัดเก้าอี้ที่นั่งคอยให้เว้นระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตร (ภาพที่ 1C) เติงหยดการห่างกันเพียงวันเดียว และการทำความสะอาดห้องน้ำ ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าตามรอบเวลา พื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของคลินิก จะมีการวางแอลกอฮอล์ล้างมือทุกจุดตามบริเวณที่มีการสัมผัสบ่อยครั้ง เช่น ทางออกลิฟต์ เคาน์เตอร์เวชระเบียน เติงหยดการ ห้องน้ำ และตามทางเดินส่วนกลาง อีกทั้งยังติดป้ายประชาสัมพันธ์ สื่อให้ความรู้กับบุคลากรและผู้รับบริการ ได้ทราบถึงมาตรการในการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019³

ภาพที่ 1 การจัดแบ่งพื้นที่ (1A) การติดตั้งแผ่นใส (1B) การจัดที่นั่งพักคอยแบบเว้นระยะห่าง (1C)
ที่มา: กชกร โสมชาติ

2. การคัดกรองและการประเมินความเสี่ยง

ผู้รับบริการที่เข้ามาใช้บริการที่คลินิกอายุรเวชฯ จะได้รับการตรวจประเมินตามมาตรการ 2 ขั้นตอน คือ การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย และสแกนใบหน้าด้วยเครื่องเทอร์โมสแกนทั้งก่อน-หลังเข้ารับบริการ เพื่อคัดกรองเบื้องต้น บันทึกใบหน้า และประเมินขั้นที่สอง คือ การประเมินด้วย “เกณฑ์การพิจารณาสอบสวนโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)” ของโรงพยาบาลศิริราช ที่ครอบคลุมในเรื่องของอาการเจ็บป่วย การเข้าพื้นที่เสี่ยงหรือการเดินทางไปต่างประเทศ การสัมผัสผู้ติดเชื้อ เป็นต้น โดยใช้คำถามสั้น ๆ จำนวน 5 ข้อ (ภาพที่ 2) กรณีที่พบว่ามีความเสี่ยงสูง ประเมินเข้าเกณฑ์ 1 ใน 5 ข้อ ร่วมกับมีอุณหภูมิร่างกายผิดปกติ ($>37.5^{\circ}\text{C}$) มีประวัติสัมผัสผู้ติดเชื้อหรือเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยงสูง จะพิจารณางดการรับบริการในวันนั้น และส่งต่อไปพบแพทย์แผนปัจจุบัน แต่ถ้าหากพบว่าผู้รับบริการมีความเสี่ยงปานกลาง - ความเสี่ยงต่ำ จะพิจารณากำหนด code ให้กับผู้รับบริการ และแยกพื้นที่การรับบริการเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อ

ภาพที่ 2 การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย (2A) การทำแบบประเมิน COVID-19 (2B)

ที่มา: กชกร โสมชาติ

3. การป้องกันร่างกายของบุคลากรที่ให้บริการผู้รับบริการ การแต่งกายของบุคลากร

บุคลากรที่ปฏิบัติงานให้บริการผู้ป่วย ให้แต่งกายด้วยชุดคลุมแขนยาว ใส่หมวกคลุมผมปิดมิดชิด สวมหน้ากากอนามัยและกระจังบังหน้า สวมใส่ถุงมือตลอดเวลาที่ต้องสัมผัสผู้รับบริการขณะตรวจวินิจฉัย และขณะทำการหัตถการ (ภาพที่ 3A)

บุคลากรสนับสนุน เช่น แม่บ้าน เจ้าหน้าที่เวชระเบียน ให้แต่งกายด้วยชุดคลุมแขนยาว สวมหน้ากากอนามัยและกระจังบังหน้า สวมใส่ถุงมือตลอดเวลาที่ให้บริการ

โดยการให้บริการทั้งหมดภายในคลินิกอายุรเวชฯ ได้ประยุกต์หลักของ contact precautions มาใช้ในการให้บริการเบื้องต้น ดังนี้

1. จัดจุดบริการล้างมือ
2. ผู้ให้บริการสวมใส่เครื่องป้องกัน
3. มีการจัดการผ้าปนเปื้อน แยกผ้าสะอาดออกจากผ้าสกปรก
4. มีการจัดการขยะติดเชื้อ
5. ทำความสะอาดสถานที่แวดล้อม
6. ประเมินความเสี่ยงของบุคลากรก่อนปฏิบัติงาน
7. การให้คำแนะนำผู้รับบริการ
8. การคัดกรองและคัดแยกผู้ป่วย เป็นต้น

เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019⁴

การทำความสะอาดพื้นที่รับบริการ

พื้นที่สำหรับผู้รับบริการและญาติ จะได้รับการทำความสะอาดด้วยพนักงานทำความสะอาดที่ได้รับการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะ กำหนดให้ทำความสะอาดพื้นที่ ดังนี้ พื้นที่ห้องตรวจเคาน์เตอร์เวชระเบียน พื้นที่พักคอย ห้องหัตถการ เบาะรองนอน และม่านกันเตียง จะทำความสะอาดด้วยแอลกอฮอล์ทันทีหลังผู้รับบริการใช้งาน พื้นที่ห้องน้ำ ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า ทางเดินส่วนกลาง จะทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อตามรอบชั่วโมงการปฏิบัติงาน (ภาพที่ 3B)

ภาพที่ 3 การแต่งกายของบุคลากรที่ปฏิบัติงาน (3A) การทำความสะอาดพื้นที่หลังให้บริการหัตถการ (3B)

ที่มา: กชกร โสมชาติ

4. การตรวจรักษา และให้คำปรึกษาทางยาสมุนไพรผ่านระบบ Telemedicine

การเข้ามารับบริการตรวจรักษาที่คลินิกอายุรเวทฯ ปกติ ผู้รับบริการจะต้องเดินทางเข้ามาที่คลินิกโดยตรง แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อลดการเข้าพื้นที่คลินิก เพิ่มการเข้าถึงการรับบริการ คลินิกอายุรเวทฯ ได้เปิดให้บริการในรูปแบบใหม่ คือ การตรวจรักษาและให้คำปรึกษาทางยาสมุนไพรผ่านวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ (telemedicine)⁵

การตรวจรักษาในคลินิกยังคงเปิดบริการห้องตรวจไว้สำหรับผู้รับบริการที่มาทำหัตถการ และผู้ที่ต้องการปรึกษารับยาสมุนไพร โดยคลินิกจำกัดผู้รับบริการที่เข้ามาในแต่ละวัน มีการนัดหมายล่วงหน้า โดยในวันที่มารับการตรวจผู้รับบริการจะต้องปฏิบัติตามมาตรการของคลินิกอย่างเคร่งครัด กรณีที่ปรึกษารับยาสมุนไพรในการติดตามการรักษาครั้งต่อไป หรือการปรึกษาอาการเจ็บป่วยอื่น ๆ ผู้รับบริการสามารถเข้ารับบริการตรวจรักษาผ่านระบบ Telemedicine โดยมีบุคลากรของคลินิกสอนการใช้ระบบให้กับผู้รับบริการที่สนใจ (ภาพที่ 4)

การตรวจรักษาและให้คำปรึกษาทางยาสมุนไพรผ่านระบบ Telemedicine ดำเนินการตามระบบของโรงพยาบาลศิริราช คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างสะดวกสบาย ได้รับการติดตามการรักษาที่ต่อเนื่อง ไม่มีข้อจำกัดเรื่องระยะทาง และเป็นการลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ โดยมีขั้นตอนการรับบริการเบื้องต้นของระบบ Telemedicine ดังนี้

1. การนัดหมายล่วงหน้าเพื่อเข้าตรวจระบบ Telemedicine
2. การยืนยันตัวตนด้วยชื่อ-นามสกุล เลข HN. และบัตรประจำตัวประชาชน
3. การพบแพทย์ด้วย VDO call ผ่านแอปพลิเคชัน Line
4. ยืนยันคำรับบริการ และชำระค่าบริการผ่านระบบ Siriraj Connect

ภาพที่ 4 การตรวจรักษาผ่านระบบ Telemedicine
ที่มา: กชกร โสมชาติ

5. รับยาสมุนไพร และใบรับรองแพทย์ทางไปรษณีย์ภายใน 7 วัน ทั้งนี้การให้บริการผ่านระบบ Telemedicine อยู่ภายใต้ข้อกำหนด และการรักษาความปลอดภัยของระบบสารสนเทศ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

5. การรักษาด้วยการทำหัตถการ

คลินิกอายุรเวทฯ ได้มีการปรับรอบเวลาการตรวจรักษา และรับบริการด้านหัตถการให้เหมาะสมเพื่อลดความแออัดของผู้รับบริการในแต่ละรอบการนัดหมาย คลินิกจะให้บริการเฉพาะการรักษาท่านั้น งดการให้บริการนวดสร้างเสริมสุขภาพ และการอบไอน้ำสมุนไพร เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงการแพร่ระบาดของโรค โดยอ้างอิงตามประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่องสั่งปิดสถานที่ (ฉบับที่ 2) ณ วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2563

การให้การรักษาด้วยหัตถการ จัดให้ใช้เตียงหัตถการแบบเตียงเว้นเตียง แต่ละเตียงมีระยะห่างกันอย่างน้อย 1-2 เมตร มีม่านพลาสติกกันปิดในแต่ละเตียง (ภาพที่ 5A) หลีกเลี่ยงการพูดคุยกันขณะทำหัตถการ งดให้ผู้รับบริการสัมผัสหมอนโดยตรงมีการใช้ผ้าสะอาดคลุม และเปลี่ยนทุกครั้งหลังใช้งาน จำกัดระยะเวลาในการอยู่กับผู้รับบริการไม่เกิน 1 ชั่วโมง แพทย์แผนไทยประยุกต์ผู้ทำหัตถการแต่งกายป้องกันตามที่กำหนด (ภาพที่ 5B) และมีการเปลี่ยนชุดคลุมป้องกันหลังทำหัตถการทุกครั้ง โดยยึดหลัก contact precautions ในส่วนของการประคบสมุนไพร ได้มีมาตรการลดการแพร่เชื้อ โดยใช้ลูกประคบสมุนไพรที่มีการเปลี่ยนถุงห่อลูกประคบทุกครั้งหลังสัมผัสผู้รับบริการ และนำกลับมาล้างด้วยไอน้ำที่มีอุณหภูมิมากกว่า 60 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 90 นาที (ภาพที่ 5C) เนื่องจากพบว่าสามารถฆ่าเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้⁶ กรณีที่ผู้รับบริการต้องการใช้ลูกประคบสมุนไพรส่วนตัว สามารถซื้อลูกประคบสมุนไพรเป็นของตนเอง มีการใช้หมอนึ่งลูกประคบแยกกับผู้รับบริการรายอื่นและเมื่อใช้เสร็จสามารถนำกลับไปใช้ที่บ้านได้

ภาพที่ 5 การปรับเตียงหัตถการ (5A) การให้บริการโดยการนวดไทยแบบราชสำนัก (5B) การทดสอบอุณหภูมิลูกประคบสมุนไพร (5C)
ที่มา: กชกร โสมชาติ

6. ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของผู้รับบริการ

คลินิกอายุรเวท แพทย์แผนไทยประยุกต์ ได้มีการคัดกรองผู้มารับบริการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2563 โดยได้ดำเนินการมาตรการตามนโยบายของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ.2563 คลินิกอายุรเวทฯ ได้ให้บริการเฉพาะรายที่จำเป็นฉุกเฉินเท่านั้น ได้เปิดให้บริการตรวจรักษาและให้คำปรึกษาผ่านระบบ Telemedicine และดำเนินการเปิดให้บริการแก่ผู้รับบริการทั้งกระบวนการตรวจรักษาและการทำหัตถการด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทยภายใต้มาตรการความปลอดภัยอย่างสูงสุดจนถึงปัจจุบัน ด้วยมาตรการดังกล่าวยังไม่มีรายงานการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งผู้รับบริการ และบุคลากรของสถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์

หลังจากปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้มีการสำรวจระดับความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มารับบริการที่คลินิกอายุรเวท แพทย์แผนไทยประยุกต์ พบว่า ผู้รับบริการมีความเชื่อมั่นและความพึงพอใจในมาตรการคัดกรองความเสี่ยงที่น่าเชื่อถือและปลอดภัย ร้อยละ 98.33 (ตารางที่ 1)

สรุป

ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คลินิกอายุรเวท แพทย์แผนไทยประยุกต์ ได้มีมาตรการสร้างความปลอดภัยสำหรับผู้รับบริการ และบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติ

งาน ตั้งแต่กระบวนการแรกรับผู้ป่วย กระบวนการคัดกรองความเสี่ยง กระบวนการตรวจรักษา และกระบวนการหัตถการ มีการให้บริการตรวจรักษาในรูปแบบ Telemedicine เพื่อติดตามการรักษาและลดความแออัดของผู้รับบริการที่มารับบริการที่คลินิก รวมถึงมีการจัดแบ่งพื้นที่ของการให้บริการเพื่อลดการพบปะระหว่างบุคคลและลดการแพร่กระจายเชื้อ อีกทั้งยังทำข้อมูลความรู้เพื่อประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรและผู้รับบริการได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเว้นระยะห่าง การสวมใส่หน้ากากอนามัย และการล้างมือ เพื่อลดการแพร่เชื้อ ทั้งนี้ในการดำเนินงานและการบริหารจัดการของคลินิกอายุรเวท แพทย์แผนไทยประยุกต์ยังคงไว้ซึ่งมาตรการป้องกันโรคอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นหรือสิ้นสุดไปแล้วก็ตาม ถือเป็นโอกาสให้คลินิกอายุรเวท แพทย์แผนไทยประยุกต์เป็นต้นแบบของการให้บริการด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทยในรูปแบบใหม่ (new normal) เพื่อสร้างความปลอดภัย ความมั่นใจ และความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการ เป็นทางเลือกให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าถึงบริการ และปรับตัวในการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ภายใต้สถานการณ์ที่มีการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยแนวทางการให้บริการที่เป็นมาตรฐานยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ ที่ต้องการการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคได้อีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณบุคลากรสถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามแนวทางนี้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของผู้รับบริการในช่วงสถานการณ์ปกติเทียบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

หัวข้อการประเมิน	ร้อยละ	
	สถานการณ์ปกติ (กันยายน พ.ศ.2562)	ช่วงการแพร่ระบาด (พฤษภาคม-มิถุนายน พ.ศ.2563)
มาตรการคัดกรองความเสี่ยงที่น่าเชื่อถือและปลอดภัย	N/A	98.33
มาตรการการให้บริการสามารถป้องกันการแพร่เชื้อได้	N/A	98.45
ความพึงพอใจโดยรวมและการกลับมาใช้บริการอีกครั้ง	97.94	97.32
การแนะนำให้ผู้อื่นมารับบริการที่คลินิกในช่วงสถานการณ์ COVID-19	97.94	96.88

N/A ไม่มีการเก็บสถิติความพึงพอใจของผู้รับบริการในหัวข้อนั้น ๆ เพราะอยู่ในช่วงที่ไม่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ที่มา: สถิติการรับบริการ ปี พ.ศ. 2562-2563 คลินิกอายุรเวท แพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

เอกสารอ้างอิง

1. แถลงการณ์สำนักนายกรัฐมนตรี. เรื่อง การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548. ราชกิจจานุเบกษา; 2563, 25 มีนาคม 2563. หน้า 1-2.
2. World Health Organization (WHO). Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public 2020 [cited 2021 Feb 2]. Available from: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>.
3. กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค. ข้อมูลสำหรับการป้องกันตนเองจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019; 2563. Available from: <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/introduction/introduction01.pdf>.
4. World Health Organization (WHO). COVID-19: Occupational health and safety for health workers. 2021.
5. คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. ขั้นตอนการเตรียมตัวพบแพทย์ออนไลน์ (Siriraj Telemedicine) ผ่านแอปฯ SIRIRAJ CONNECT: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล; 2563 [cited 11 กุมภาพันธ์ 2564]. Available from: https://www.si.mahidol.ac.th/siit/news_detail.asp?id=180.
6. Abraham JP, Plourde BD, Cheng L. Using heat to kill SARS-CoV-2. Rev Med Virol. 2020;30(5):e2115.